

מפגש מס' 98

דף למנחה

ספר תהלים פרקים ס"ד - ס"ח

תוכן הפרקים שנלמדו השבוע



מזמור ס"ד - בקשה להצלה מרשעים, המרמים ופוגעים בתמימים

מזמור ס"ה - תהילה לה' על הבריאה והמשך ההשגחה עליה

מזמור ס"ו - קריאה להלל את ה' על השפעת טובו על בני האדם

מזמור ס"ז - ברכת ה' לאדם ולעולם כולו

מזמור ס"ח - הודיה לה' על הנהגתו את ישראל לאורך ההיסטוריה

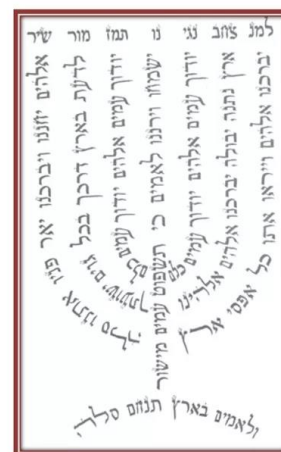
לקראת חנוכה, לא נשלח דף הנחייה לשיעור קבוצתי, אלא רעיון קצר מעניין על מזמור ס"ז, המתקשר לחנוכה מכיוון שהוא נכתב במבנה של מנורה. לאחר מכן, מצורפים קישורים לכמה מאמרים ושיעורים על המזמורים שנלמדו השבוע, ושיעור נוסף על מזמור ל' - שיר של יום לחנוכה.

מזמור ס"ז



מזמור ס"ז, אותו לומדים השבוע, מוכר לנו מסדר התפילה במקומות רבים, ובמיוחד בסידור המנורה בו הוא מופיע בבתי הכנסת ובסידורים שונים:

לְמַנְצַח בְּנִגְיֹת מְזֻמֹּר שִׁיר:
 אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וּיְבָרְכֵנוּ יְאֵר פָּנָיו אֲתֵנוּ סְלָה:
 לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָכָךְ בְּכָל-גּוֹיִם יִשׁוּעָתְךָ:
 יוֹדוּךָ עַמִּים וְאֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס:
 יִשְׁמְחוּ וּיְרַנְּנוּ לְאֵמִים בֵּית-שֹׁפֵט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֵמִים וּבְאֶרֶץ תִּנְחַם סְלָה:
 יוֹדוּךָ עַמִּים וְאֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס:
 אֶרֶץ נִתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ:
 יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּרְאוּ אֶת-כָּל-אֲפְסֵי-אֶרֶץ:



כפי שניתן לראות, מבנהו של המזמור (ללא כותרתו) מזכיר את צורת המנורה: פסוק אמצעי ארוך, המזכיר את רגלה האמצעית והארוכה, ומצדדיו עוד ששה פסוקים - שלושה מכל צד - באזכורים דומים (החיצוניים קצת ארוכים יותר. בסדר הזה: 7,6,6,11,6,6,7).

ייחודו של המזמור מודגש אף יותר בשל ההופעות הרבות של המספר 7. חוץ ממספר קני 'המנורה' שלו - גם מספר המילים במזמור כולו הוא 49 (=7X7) וכך גם מספר האותיות בפסוק המרכזי שלו. משום כך נהגו המקובלים לומר מזמור זה לאחר

ספירת העומר, בה סופרים שבע שבועות - 49 יום. נוסף על כך, מזמור ס"ז הוא המזמור השביעי בעשור השביעי של המזמורים.

קני המנורה של המזמור מקבילים זה לזה בתוכנם:

- שני הפסוקים החיצוניים בכל צד מקבילים זה לזה, כאשר החיצוניים יותר עוסקים בברכת ה' לעמים, והפנימיים עוסקים בארץ.
הזוג הראשון: **אֱלֹהִים יַחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יְאֵר פָּנָיו אֶתְנוּ סֵלָה: לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָכָךְ בְּכָל־גּוֹיִם יִשׁוּעָתְךָ. - פותח בלשון הלקוחה מברכת כהנים: יברך, יחון ויאר פניו; וממשיך בהודעת שם ה' בכל הארץ. עובדה זו מכניסה אותו להקשר של ברכה רוחנית דווקא, ואולי אף כברכה המכוונת דוקא לעם ישראל - א-להים משרה שכינתו על ישראל, מברכם ומאיר להם פנים, במטרה לגלות בעולם את דרכיו ואת כחו כמושיע.**
הזוג השני: **אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אֹתוֹ בְּלֹא־פֶסֶי־אֶרֶץ: מזכיר דווקא את ברכת הארץ ואת היבול והברכה הגשמית המגיעים ממנו. ברכה זו היא כפולה - אחת ברכה המכוונת לישראל "יברכנו א-להים א-להינו", ושניה כללית יותר - "יברכנו א-להים" - המביאה את העמים ליראת ה'.**
- **הפסוק השלישי** מכל צד, הוא אותו הפסוק בדיוק, המשמש כמעין פזמון של המזמור: **יִדְוֹךְ עַמִּים וְאֱלֹהִים יִדְוֹךְ עַמִּים כָּלָם.** בשני הצדדים מביאה הברכה לכך שהעמים 'מודים' לא-להים. עם זאת, ניתן להבחין שבפעם הראשונה, בהקשר של הברכה הרוחנית והודעת שם ה' בעולם, מתפרשת ההודאה כהכרה בסיסית בא-להים, מלשון וידוי. לעומת זאת, בפעם השנייה, נראה כי מדובר בהודיה של הכרת הטוב - תודה על ברכתו ועל משפטו.
- **הפסוק האמצעי** מציג את המציאות השלמה, בה משפט הצדק הא-להי מתגלה בעולם לעיני כל העמים והם שמחים בו ומכירים בטובו. באופן זה שם ה' מתפרסם בשני מוקדי הברכה - גם בלאומים, וגם בארץ: **יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וְלְאֻמִּים וּבְאֶרֶץ תִּנְחַם סֵלָה.**

רעיון זה - הכרה לאומית בא-להים, יחד עם גילוי דרכו ומשפטו בארץ - הוא המוקד של המזמור, אליו נלווים שני צדדיו - מצד אחד הברכה הרוחנית ודרכי ה' המוסריות, ומצד שני הברכה הגשמית שתבוא על כל הארץ בעקבות הברכה הרוחנית. זהו גם תפקידו של המקדש, אותו מסמלת המנורה - להיות מקור השפעה של האור הא-להי, ומוקד של שפע גשמי, סביבו יתכנסו כל העמים לעבוד את ה'.

קישורים



שיעור לכבוד חנוכה מאת ד"ר יושי פרג'ון:

[מזמור ל' - מזמור שיר חנוכת הבית](#)

מזמור ל' נאמר בכל יום בתחילת תפילת שחרית, ובחג החנוכה - כ"שיר של יום", וכמזמור המלווה את הדלקת הנרות בחלק מעדות ישראל. עם זאת, עיון במזמור עצמו מעלה קשיים רבים: על חנוכתו של איזה בית מדובר? מדוע מתמקד המזמור בתיאורי מחלה ותפילה? ומה הקשר בין המזמור לבין חג החנוכה? במהלך השיעור נבקש להציע קריאה רציפה למזמור, אשר תסביר את המזמור גופו, את הנסיבות לשמן חובר, ואת הפשר הדתי הגלום בקריאתו בחג החנוכה.

[מזמור ס"ד - שיעור קצר מאת הרב ד"ר בני לאו:](#) איך מתמודדים עם חברה מורעלת?

[מזמור ס"ה - שיעור קצר מאת הרב אלקנה שרלו](#) על ירידת הגשמים כברכת שמים.

[מזמור ס"ו - שיעור מאת חנן פורת ז"ל](#) על תפקידה המהותי של הצרה.

[מזמור ס"ז ומזמור ס"ח - שיעור מאת הרב פרופ' יהודה ברנדס](#) על מדרשי התורה בספר תהלים.